

Jaz, midva in mi

Nockberge

MOJCA LOGAR

profesorica geografije
in zgodovine

Nockberge je narodni park na avstrijskem Koroškem. Z dijaki smo deset dni prežive- li z domačini in vodniki parka. Park se imenuje biosfer- ni park, kar pomeni, da ima zelo pestro rastlinsko odedo. Raznolikost rastlin je posledica različne prsti, ta pa nastane iz kamninske sestave, v kateri ni le apnenec, temveč tudi stare kamnine magmat- skega izvora. Torej pestrost izvira iz podlage, »funda- menta«. Najbolj znana rastli- na je špajka. Njene zdravil- ne učinkovine so prepoznali že Rimljani. Gorska cesta

Nockalmstrasse, pritegne številne motoriste, kolesar- je in avtomobiliste. Kmetom smo pomagali popravljati le- sene ograje, da bo živina var- no na paši. Med delom so mimo nas hodili turisti. Ne- kateri so radovedno spraše- vali, kdo smo in od kod smo. Slišali smo pohvale, celo zah- vale, ker smo naredili nekaj namesto njih. Utrjevali smo planinske poti, ki jih uniči voda, nosili iz reke kamne

Ljudje so pripravljene drago plačati, da začutijo naravo in njen mir.

kremenovega konglomera- ta, da bodo v Karlbadu lahko izvajali tradicionalne termal- no-mineralne kopeli. Izvir- sko vodo obogatijo z razbe- ljenimi kamni kremenovega konglomerata, ki gorsko stu- denčnico ogrejejo in obogati- jo z minerali. Kadi so iz ce- lega drevesnega debla. Stav- ba nima elektrike. Ljudje so pripravljene drago plačati, da začutijo naravo, njen mir, pravi in pristni okus in se odklopijo od civilizacije. Gor- ski kmetje so se združili v ne- kakšno zadrugo. Krave krmi- jo izključno s seneno krmo. Ustanovili so skupno mle- karno Kaslab'n in blagovno znamko, v sklopu katere iz- delujejo sire vrhunske kako- lvi. Izdelke lahko prodajajo

tudi na svojih kmetijah, vspe- cializiranih trgovinah in ho- telih. Torej nekakšno zadru- žništvo še kako deluje. Tudi mi smo bili nastanjeni v koči brez elektrike. Na dopust je prišel gost iz Hamburga, ki prihaja na isto mesto že 21 let zapored. Všeč sta mu mir in narava. Planino oskrbuje že vsaj četrta družinska ge- neracija in ni videti, da bi jim bilo to v breme, pogubo ali finančno izgubo. Izdeluje- jo sir, maslo, skuto in druge mlečne izdelke. Da so na pla- nini lahko samooskrbni, re- dijo tudi pujsse, kozje, krave, telice, osla. Kamorkoli smo prišli, vsi so govorili o volku, ki lomasti po gorah in dela škodo med živino. Kmetje zahtevajo odstrel, vodniki iz parka jih poskušajo nagovar- jati k možnosti sobivanja. Ko smo omenili pastirske pse in dobre izkušnje z njimi, nad- tem niso bili navdušeni. Bolj se nagibajo k subvencijam in odstrehu. Obiskali smo čebe- larja in farmo postrvi. Brez dodane vrednosti je z osnov- nim pridelkom težko, da ne rečem nemogoče prežive- ti. Pri dodani vrednosti upo- števa tradicijo in sodobne potrebe ljudi. Tako zdravil- na zelišča in seno prodajajo kot pripravke za seneno sav- no, kopel, zdravilne vzglavni- ke in še kaj. Zanimiv in lep iz- let si lahko omislite le uro in pol vožnje od doma.

Iluzije

JANEZ LOGAR

zakonski in
družinski terapevt

Slovensko bi rekli samo- prevare ali slepila. Njihova lastnost je, da se jih ne za- vedamo. Še posebno v dana- šnjem času, ko se nam tako zelo mudi. Za mnogo stvari, dogodkov, sočloveka, zase ... nimamo časa. Morda si ravn- o zato zgradimo iluzije. Ne- varno pa je, da nas posrkajo vase in izgubimo stik z real- nostjo. Izgradimo si vzpore- dni svet, kjer je lepo – izmi- šljene situacije in osebe, ob katerih lahko zaživimo svo- je ideale.

Strahoten porast iluzij se je pričel z razvojem družbe- nih omrežij, npr. Facebooka,

Instagrama. Vedno srečni in nasmejani ljudje. Vsi potuje- jo, se smejejo, kažejo svoje do- sežke ali dosežke svojih otrok ... Eno samo veselje je videti na ekranih. Čeprav hkrati vsi vedo, da je to veliko spreneve- danje, velik »blef« pred sabo in pred drugimi. Velika ilu- zija, ki jo kdove zakaj vzdržu- jemo – celo brez koristi. Zelo pogosto današnji človek prič- ne dan z vpogledom v ekran. In od tega nimamo nikakršne koristi. Poleg tega, da se naj- večkrat lastnih iluzij ne za- vedamo, je naslednja značil- nost, lastnost iluzij, da zahtevajo veliko energije. Vsak pojav za preživetje potrebu- je energijo. Zahtevajo naš čas in pozornost. In še nekaj je zanje značilno – držijo nas stran od realnosti. Verjetno je to glavni razlog za njihov obstoj. Kakšna prevara! Ne- kaj izumimo, naš čas je dra- gocen, od te iluzije nimamo nič drugega, kot da bežimo pred nekimi dejstvi, spozna- nji.

Le kaj bi bila tako čudna spoznanja, dejstva, da jih no- čem videti. Po izkušnjah iz mojega poklica je lažje graditi vzporedni svet iluzij kot spre- jeti in si priznati določena dej- stva. To so seveda dejstva, ki jih na televiziji, Facebooku in Instagramu ne bodo objavlja- li. Jih pa ljudje povejo, ko se umirijo in ne zdržijo več. No- čejo več skrivati dejstev, za

katera skrivnostno slutijo, da obstajajo. Od nekdanj slutijo, da je nekaj narobe. Npr. nek- do izve, da je oče zanj zahte- val splav, drugi, da so samo njega pri enem letu dali čez teden k starim staršem, tret- ji, da ga v resnici mama niko- li ni imela zares rada; spolna zloraba pri osmih letih, odkar se nekdo zaveda, ga starša kri- tizirata, ženska spozna, da je bila le projekt svojega moža

Iluzije so beg pred realnostjo.

– nikoli je ni ljubil, nikoli je ni nihče imel zares rad, tako brezpogojno, trdnost v njej ni nikoli obstajala, ker naj bi to lahko dal le oče, ona pa ga ni poznala; nekdo ne ve, kaj je to objem in nežnost ... Kak- šen vihar divja v človeku ob teh mislih? Mi pa zamahne- mo z roko, češ da je to mimo, da je to zgodovina, da se s tem ne bomo ukvarjali, da je tre- ba gledati naprej. Realnost brez iluzij je pač takšna, kot je. Tudi če si ne priznamo, da ima to na nas vpliv, ga bo ime- lo. Na zelo boleč način – te ne- izgovorjene čustvene bombe bodo ali privlačile v naše živ- ljenje nove in nove težke si- tuacije ali bomo zbolevali za npr. kroničnimi bolečina- mi. Ali kar je najhuje gleda- ti – to bodo podedovali naši otroci.

Svet slepote (3)

MAJA BERTONCELJ

raznolikost
in vključevanje

Slepota in slabovidnost sta lahko veliki omejitvi, še po- sebno pri otrocih. V Sloveni- ji je slepih otrok zelo malo, pojasnjuje izr. prof. dr. Aksin- ja Kermauner, ki ima z ne- posrednim delom s slepi- mi in slabovidnimi dolgolet- ne izkušnje. Dodaja še en pomemben podatek: 83 od- stotkov informacij človek prejme z vidom, če je ta od- soten ali močno zmanjšan, ga je treba nadomestiti po drugi poti.

Slep ali slaboviden učenec ni prav nič drugačen od pol- nočutnega, potrebuje le dru- gačne metode, pripomočke, pristope in poti za dosego iste- tega cilja. Pri pridobivanju znanja imajo pomembno vlogo tudi tipne slikanice. So nepogrešljive za bolj- še razumevanje in predsta- ve. Imajo izbočeno likov- no podobo in so opremlje- ne z brajico, pisavo za sle- pe. Za mlajše so lahko tudi brez nje. Prva slovenska ti- pna slikanica je iz leta 2004. Njen naslov je Snežna roža, nastala je izpod rok Aksinje

Kermauner. Ker so slepi in slabovidni majhna popula- cija, tipanke tržno niso tako zanimive, zato jih je še ved- no (pre)malo. Avtorica pou- darja pomen tipank ne samo za slepe in slabovidne, am- pak tudi za videče, zato je začela projekt Tipanka v vsa- ko slovensko knjižnico, vr- tec, šolo. Prva v tej seriji je leta 2010 izšla njena tipan- ka z naslovom Žiga špaget gre v širni svet. »Načelo in- kluzije je, da je slep oziro- ma slaboviden otrok vklju- čen v šolo v domačem kraju in bo lahko prebiral primer- ne knjige med vrstniki. Po- leg tega se bo povečalo šte- vilo tipnih slikanic in s tem bomo stopili ob bok evrop- skim deželam. In kaj prina- ša videčim? Tipanke so nare- jene tako, da jih lahko bere- jo tudi polnočutni otroci in so zanje zanimive, kar po- mena, da se s tem ciljna sku- pina občutno poveča. Uče- nje poteka po več kanalih in bolje si zapomnimo, če je vključenih več čutov. Brajica je izkušnja zelo zanimiva

Tipne slikanice niso izjemnega pomena le za slepe in slabovidne otroke, pač pa tudi za polnočutne. Avtorica tipanke na sliki je Lea Papler. Podarila jo je Čebelarškemu muzeju Radovljica. / Foto: Gorazd Kavčič

za polnočutne bralce, poleg vsega pri videčih razvijamo empatijo do sovrstnikov s posebnimi potrebami,« pou- darja Aksinja Kermauner.

Pri izdelavi tipank je tre- ba upoštevati nekatera pravi- la, izdelava je zamudna. »Ti- panke morajo biti narejene v velikosti obsega rok slepega,

kar pomeni ne več kot na for- matu A4. Vsebinsko namer- no osiromašimo, da je ned- vournno prepoznavna. Ti- pne slike zaradi kontrastov obarvamo z močnimi, kon- trastnimi barvami. Ohrani- mo naravno sorazmerje (npr. mačka naj ne bo večja kot konj). Material naj asocii- ra na stvarno podobo objekta ali naj ga po posameznih lastnostih podpira. Hladno de- lujejo gladki materiali (stek- lo, kamen, folija ...), toplo pa hrapavi (brusni papir, valovi- ta lepenka ...). Vezava naj bo takšna, da omogoča uporabo obeh rok. Pozorni moramo biti tudi na varnost,« so glav- ni napotki Aksinje Kermauner. Tipne slikanice radi pre- birajo tudi polnočutni otroci. Lahko jim jih izdelamo tudi sami doma.

Slepi in slabovidni znajo in zmorejo marsikaj, kar bo po- trdila tudi zgodba gospoda, ki je na eno oko slep, na dru- gega pa ima ohranjenega le okrog sedem odstotkov vida. Predstavljen bo prihodnjič. (Se nadaljuje)